הישיבה המאתים־ושלוש של הכנסת השלישית

יום רביעי, ח׳ טבת תשי״ז (12 דצמבר 1956)
ירושלים, בנין הכנסת, שעה 12.08

המאורע בכפרי המשולש

הודעת ראש הממשלה

היו״ר י. שפרינצק:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה המאתיים־ושלוש של הכנסת.

רשות־הדיבור לראש־הממשלה.

ראש־הממשלה ד. בן־גוריון:

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת. עלי למסור לכנסת על מאורע־זוועה מחריד שקרה בתוכנו ואשר עיקרו כבר פורסם על־ידי הממשלה מיד לאחר המעשה, ואחר־כך ביתר פרוטרוט, כשנתקבל הדין־וחשבון של ועדת החקירה שנת־מנתה לשם כך מיד לאחר המאורע.

ביום 29 באוקטובר 1956, כשהתגברה פעולת הפידאיון והתחיל מבצע סיני, הוכרז עוצר בכמה כפרים על הגבול המזרחי, לשם שמירת חיי הכפריים. ביצוע העוצר ושמירתו הוטל על גדוד של משמר הגבול, ותושבי הכפרים שמרו על העוצר שנקבע בין השעות 17.00 בערב עד 06.00 בבוקר. תושבי הכפרים בכללם צייתו להוראות העוצר. בכפרים אחדים שבו כמה תושבים לביתם לתומם לאחר שעות העוצר ונהרגו על־ידי כמה מאנשי משמר הגבול. בין הקרבנות היו גברים, נשים וילדים.

מיד כשנודע לי על המאורע המחריד הזה, ביום ה־1 בנובמבר, מיניתי ועדת חקירה בראשותו של השופט המחוזי בנימין זוהר לברר: א) נסיבות המאורעות בכפרים ביום 29 באוקטובר; ב) מידת אחריותם של אנשי משמר הגבול — קצינים, סמלים וטוראים — ואם יש להעמידם לדין; ג) הפיצויים שהממשלה חייבת לשלם למשפחות עקב התנה־גותם של משרתי משמר הגבול.

הוועדה שהיתה מורכבת מהיושב־ראש, השופט המחוזי זוהר, ראש עיריית חיפה אבא חושי והעורך־דין אהרן חוטר־ישי, שמעה עדויות מנציגים מוסמכים של כל אחד מהכפרים שסבלו מהתקריות, ממשטרת הגבול ומבאי־כוח הצבא.

הוועדה ציינה לשבח את שלטונות הצבא שהמציאו לה מיד ללא כל דיחוי כל החומר שביקשו למטרת חקירתה. הוועדה גם מדגישה שהצבא נקט מיד לאחר התקריות צעדים יעילים לוודא עובדות היסוד הנוגעות לענין, וזה עזר לא מעט לוועדה להעמיד העובדות על אמיתותן „בעוזן טריות", כפי שהוועדה כותבת.

ב־6 בנובמבר הגישה לי הוועדה הדין־וחשבון שלה, ובאותו יום מסרתי לעתונות הודעה רשמית על המאורע המחריד. לפי מסקנות הוועדה הועמדו למשפט מפקד הגדוד של משמר הגבול וכמה מפקודיו אשר ביצעו פקודה לא חוקית. הדין־וחשבון נמסר, כמובן, מיד לממשלה והוחלט לשלם מיד כמפרעה לכל משפחה שסבלה סכום של 1000 ל״י. הוטל על ועדת השופט זוהר לקבוע במהירות האפשרית סכום הפיצויים המגיעים לכל משפחה של הנפגעים.

שר המשטרה ביקר מיד לאחר המאורע בכפרים והביע לתושבי הכפרים ונציגיהם הזדעזעותו והזדעזעות הממשלה על המקרה המחריד.

לפי מסקנת הוועדה שהוגשה כעבור ימים אחדים, שולמו לנפגעים פיצויים בסכום של 1000 עד 5000 ל״י. ברור שאין בכוח שום סכום של כסף לפצות על אבדן חיי אנשים.

לא אחטא בחטא בזיון בית־המשפט ולא אחווה דעה על אשמת החשודים שהועמדו לדין. אבל אני רואה כחובה להביע בשם הממשלה, בשם מפקדת המשטרה ובשמי אני, חרדתנו העמוקה לאפשרות מעשה זוועה כזה הפוגע ביסו־דות הקדושים ביותר של המוסר האנושי השאוב מתורת ישראל.

העם היהודי וכל טובי האנושות התפארו תמיד — ובצדק — בהוקרת חיי האדם. „לא תרצח" הוא הצו העליון שנמסר לנו מהר סיני. ואין עם בעולם שמחשיב יותר מהעם היהודי יקר חיי האדם, פירוש הדבר חיי כל אדם, בלי הבדל מין, גזע, דת ולאום. אנו למדנו כי אדם נברא בצלם אלוהים, ואין איש יודע מה היה צבע עורו של האדם הראשון, שלא היה שייך לשום אומה מיוחדת, אלא היה רק אדם. ולמען לא להשאיר כל ספק בלב מישהו שאין להבדיל בין אדם לאדם, נאמר בתורתנו: „וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אותו. כאזרח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך". לא רק חוקה אחת לגר ולאזרח, אלא יש להתייחס לגר הגר בתוכנו באהבה. אין ערביי ישראל גרים, אלא אזרחים שווי־זכויות מעיקרם, אבל בנוגע לחיי אדם אין הבדל כל שהוא בסטטוס האזרחי של האדם. חיי כל אדם הם קדושים.

שני עקרונות קדושים אלה נפגעו באופן מזעזע במקרה מחריד זה — ואני בטוח שהכנסת כולה תצטרף להרגשה שניסיתי להביע בדברי אלה, ולא ייעשה עוד כן בישראל.

האשמים במשפט ודאי יבואו על ענשם. ואני מציין בסיפוק, כי ראשי הכפרים הנפגעים ומשפחותיהם העריכו עמדת הממשלה, חרדתה ופעולתה התכופה בענין זה. אני רוצה גם לציין שבימי המערכה נשתמר השקט בכל קצות הארץ, בין בתוך הישוב הקבוע ובין בתוך הישוב הנודד, כלומר, בקרב שבטי הבדווים.

היו״ר י. שפרינצק:

בקשר עם המאורע המזעזע, עליו באה הודעת ראש הממשלה, הנני מביע בשם הכנסת כולה השתתפות בצער המשפחות השכולות, ואני מבקש מאת חברי הכנסת לכבד את זכר החללים בקימה.

(ח ב ר י ה כ נ ס ת ק מ י ם ל ז כ ר ה ח ל ל י ם)

היו״ר י. שפרינצק:

הישיבה הבאה — ביום שני בשעה 16.00. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 12.20.